

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 375/2011-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. októbra 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti V. S., T., zastúpeného advokátkou Mgr. R. P., B., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 22/2001 a postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 24 Co 239/2010 po právoplatnosti nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 242/09-30 z 10. novembra 2009 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom

Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 22/2001 po právoplatnosti nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 242/09-30 z 10. novembra 2009 porušené bolo.

2. Základné právo V. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 24 Co 239/2010 po právoplatnosti nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 242/09-30 z 10. novembra 2009 porušené nebolo.

3. V. S. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 800 € (slovom osemsto eur), ktoré je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia V. S. v sume 130,91 € (slovom stotridsať eur a deväťdesiatjeden centov) na účet jeho advokátky Mgr. R. P., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 375/2011-20 zo 14. septembra 2011 prijal na ďalšie konanie sťažnosť V. S., T. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 22/2001 a postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 24 Co 239/2010 po právoplatnosti nálezov ústavného súdu č. k. III. ÚS 242/09-30 z 10. novembra 2009.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 12 C 22/2001 naďalej dochádza k prieťahom. Od podania návrhu uplynulo takmer desať rokov a všeobecné súdy dosiaľ právoplatne nerozhodli, čo u neho vyvoláva dlhodobý stav právnej neistoty. Na základe týchto skutočností žiada, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 22/2001 a krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 24 Co 239/2010 porušili jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby im prikázal vo veci konať bez zbytočných prieťahov a zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 20 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 22/2001 vyplýva, že po vydaní uvedeného nálezov ústavného súdu boli vo veci vykonané tieto úkony:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 5 Cdo 285/2009 zo 14. januára 2010 zamietol dovolanie sťažovateľa (právoplatné 15. marca 2010).

Dňa 22. februára 2010 okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na oznámenie, či ho bude zastupovať aj v konaní pred okresným súdom.

Dňa 4. marca 2010 právny zástupca sťažovateľa oznámil, že sťažovateľa zastupovať nebude.

Dňa 9. apríla 2010 sa na okresnom súde za účasti sťažovateľa konalo pojednávanie, na ktorom okresný súd rozhodol, že konanie v časti o zaplatenie istiny 29,87 eur zastavuje a že o trovách konania rozhodne až po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej (právoplatné 26. mája 2010). Zároveň bol vydaný pokyn na vyzvanie navrhovateľa (Bytové družstvo Trnava) na predloženie dokladov preukazujúcich nájomný vzťah k bytu, ako aj pokyn na pripojenie súvisiacich súdnych rozhodnutí. Pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Dňa 7. mája 2010 okresný súd vyzval Sociálnu poisťovňu na oznámenie výšky dôchodku poberaného sťažovateľom.

Dňa 19. mája 2010 navrhovateľ predložil požadované doklady.

Dňa 21. mája 2010 Sociálna poisťovňa oznámila, že sťažovateľ poberá starobný a vdovský dôchodok v sume 503,90 eur mesačne.

Dňa 2. júna 2010 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu z 9. apríla 2010.

Dňa 9. júna 2010 bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa.

Dňa 2. júla 2010 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie navrhovateľa k odvolaniu sťažovateľa, ktoré bolo v ten istý deň doručené krajskému súdu so žiadosťou o jeho založenie do spisu.

Krajský súd uznesením sp. zn. 24 Co 239/2010 z 27. apríla 2011 uznesenie okresného súdu zmenil tak, že konanie o istine 27,87 eur sa nezastavuje (právoplatné 27. júna 2011).

Dňa 7. júna 2011 okresný súd nariadil pojednávanie na 24. jún 2011, ktoré bolo pre neprítomnosť sťažovateľa (nebolo vykázané doručenie mu predvolania) odročené na 5. august 2011.

Dňa 29. júna 2011 sťažovateľ ospravedlnil svoju neúčast' na tomto pojednávaní s tým, že predvolanie mu bolo doručené až 27. júna 2011.

Dňa 25. júla 2011 sťažovateľ oznámil, že jeho majetkové, zárobkové a rodinné pomery sa nezmenili, až na to, že ovdovel a v byte býva sám.

Dňa 1. augusta 2011 bola vec pridelená sudkyňi JUDr. M. M.

Dňa 5. augusta 2011 sa na okresnom súde konalo pojednávanie, ktoré bolo po výsluchu právneho zástupcu navrhovateľa a sťažovateľa odročené na neurčito s tým, že právny zástupca navrhovateľa predloží ďalšie doklady.

Dňa 15. augusta 2011 právny zástupca navrhovateľa predložil požadované doklady.

Dňa 7. septembra 2011 okresný súd nariadil pojednávanie na 27. október 2011.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. 1 SprV/646/2010 zo 14. júna 2011 vyjadrila predsedníčka okresného súdu, v ktorom okrem prehľadu úkonov

vykonaných vo veci uviedla: „... vec prejednávajúca sudkyňa vykonávala úkony v spise priebežne, preto som nezistila, že by prietahy v konaní boli spôsobené Okresným súdom Trnava. Spis sa od 9. 6. 2010 do 26. 5. 2011 nachádzal na Krajskom súde v Trnave.“. V liste sp. zn. 1 SprV/646/2010 zo 4. októbra 2011 predsedníčka okresného súdu upozornila na to, že „predvolanie na pojednávanie konané dňa 27. 10. 2011 bolo sťažovateľovi doručované 9. 9. 2011 a doteraz sa do spisu nevrátila zásielka ani doručenka preukazujúca prevzatie predvolania“.

Predseda krajského súdu v liste sp. zn. Spr 858/10 z 10. októbra 2011 uviedol:

„Krajský súd v Trnave vo veci rozhodol dňa 27. 4. 2011, rozhodnutie písomne vypracoval a následne bol spis odoslaný Okresnému súdu Trnava. Predmetná vec bola na odvolacom súde od jej nápadu 9. 6. 2010 do jej rozhodnutia 27. 4. 2011.

Sťažovateľ sa sťažuje na prietahy v konaní, keď vo veci bolo rozhodnuté odvolacím súdom dňa 27. 4. 2011, rozhodnutie bolo vypracované dňa 28. 4. 2011 a spis bol odoslaný Okresnému súdu Trnava dňa 25. 5. 2011. Spis sa nachádzal na odvolacom súde cca 10 mesiacov. Predmetná vec sa javila odvolaciemu súdu ako skutkovo zložitá, pretože spis je obsiahly, spisový materiál pozostáva z cca 700 strán.

Dĺžka trvania tohto konania na odvolacom súde bola ovplyvnená najmä zaťaženosťou sudcov občiansko-právneho úseku tunajšieho krajského súdu...

Čo sa týka prietahov vzniknutých na tunajšom krajskom súde od 9. 6. 2010 (nápad veci) do 28. 4. 2011 (rozhodnutie vo veci) k veci možno uviesť len toľko, že pre vysoký nápad vecí na občianskoprávnom úseku vybavovanie vecí na Krajskom súde v Trnave trvá spravidla od 6 – 12 mesiacov...

Vyslovujem názor, že v danej veci postupom senátu 24 nedošlo k porušeniu ich povinnosti sudcov vec prejednať a rozhodnúť bez prietahov...“

Sťažovateľ v sťažnosti a predsedovia všeobecných súdov vo svojich vyjadreniach uviedli, že netrávajú na verejnom ústnom pojednávaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 22/2001 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 24 Co 239/2010.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa

rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (napr. IV. ÚS 221/04, III. ÚS 103/07, III. ÚS 139/07).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazuje postupovať v konaní v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ako aj z § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd sa podrobnejšie nezaoberal hodnotením veci podľa týchto troch kritérií, pretože už nálezom č. k. III. ÚS 242/09-30 z 10. novembra 2009 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 22/2001 a prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd konštatuje, že uplatnenie procesných práv sťažovateľa ako účastníka konania spočívajúce v podaní opravných prostriedkov proti rozhodnutiam všeobecných súdov malo v konečnom dôsledku vplyv na predĺženie napadnutého konania, avšak jeho trvanie – viac ako 10 rokov – je samo osebe celkom jednoznačne neprimerané a ako celok ho možno považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy (podobne napr. IV. ÚS 260/04, III. ÚS 262/07, II. ÚS 3/09, III. ÚS 254/09). Takáto zdĺhavosť konania totiž predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do tej miery, že sa jej právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (mutatis mutandis I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07).

Ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu prihliadol najmä na skutočnosť, že napriek tomu, že už prikázal okresnému súdu v danej veci konať, okresný súd neorganizoval svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a skončená (§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzická osoba obrátila o rozhodnutie. Vec sa stále nachádza na okresnom súde, a to bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej. Doterajšia dĺžka posudzovaného konania preto nemôže byť v žiadnom prípade akceptovaná a ospravedlnená. Okresný súd mal venovať postupu v tejto veci zvýšenú pozornosť. Navyše, o neefektívnom postupe okresného súdu svedčí aj skutočnosť, že jeho rozhodnutie z 9. apríla 2010 o čiastočnom zastavení konania bolo po podaní opravného prostriedku sťažovateľom rozhodnutím krajského súdu z 27. apríla 2011 zrušené. Ústavný súd preto neakceptoval stanovisko predsedníčky okresného súdu, že v napadnutom konaní zbytočné prieskumy nezistila.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 12 C 22/2001 došlo k zbytočným prieskumom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy v danej veci konal, pretože táto povinnosť mu už bola uložená nálezom č. k. III. ÚS 242/09-30 z 10. novembra 2009.

Pokiaľ ide o hodnotenie postupu krajského súdu v (odvolacom) konaní vedenom pod sp. zn. 24 Co 239/2010, ústavný súd konštatuje, že k právoplatnému ukončeniu tohto konania došlo po doručení sťažnosti sťažovateľa ústavnému súdu. Ako vyplýva aj z I. časti odôvodnenia tohto nálezu, predmetné konanie trvalo desať mesiacov, keď krajský súd uznesením z 27. apríla 2011 zmenil uznesenie okresného súdu. Keďže ústavný súd v postupe krajského súdu nezistil zbytočné prieskumy v konaní, rozhodol, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru týmto súdom porušené nebolo (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie (podobne § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať finančné zadosťučinenie v sume 20 000 €, poukazujúc najmä na doterajšiu dĺžku konania pred všeobecnými súdmi.

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia, pri určení ktorého ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistený stav konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 12 C 22/2001 ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 800 €, ktoré zaviazal uhradiť okresný súd (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

Právna zástupkyňa sťažovateľa si v podaní z 21. októbra 2011 podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov uplatnila trovy konania v celkovej sume 130,91 € pozostávajúcej z jedného úkonu právnej služby v hodnote 123,50 € a jedného režijného paušálu v hodnote 7,41 €. Keďže advokátkou požadovaná suma neodporuje citovanej vyhláške, ústavný súd na jej úhradu zaviazal okresný súd (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. októbra 2011